

Complexnummer: 523146

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Parochie van de H. Cornelius

Aantal complexonderdelen

6

Monumentnummers van complexonderdelen

523147, 523149, 523150, 523151,
523152, 523153

Woonplaats

Beuningen Gld

Gemeente

Beuningen

Provincie

Gelderland

Hoofdadres van hoofdobject

Dorpssingel 1, 6641 BE Beuningen Gld

Complexomschrijving

Inleiding

ROOMS KATHOLIEK KERKCOMPLEX gewijd aan de H. Cornelius en gelegen aan de Dorpssingel. Het complex wordt gevormd door:

1. R.K. KERK inclusief ORGEL en met omringend HEKWERK
2. LIJKENHUISJE op het kerkhof
3. PASTORIE
4. KOETSHUIS in de tuin van de pastorie
5. HEILIG HARTBEELD in de tuin van de pastorie
6. TUINMUUR met HEKWERK in de tuin van de pastorie

De in 1900-1901 in neo-gotische stijl gebouwde R.K. KERK die omgeven is door een kerkhof is ontworpen door de in neogotische kringen bekende architect C. FRANSSSEN. Hij ontwierp meer dan veertig kerken in met name Limburg, Noord-Brabant maar ook rond Nijmegen in het gebied tussen Maas en Waal (Beuningen, Weurt, Bergharen, Beers,

Nederasselt, Beneden-Leeuwen, Niftrik (verwoest), Appeltern, Horssen en Cuyk). In de gemeente Beuningen bouwde hij de R.K. kerken te Beuningen en Weurt en verder het klooster te Weurt. Voor de nieuwbouw van de dorpskerk van Beuningen maakte hij in feite gebruik van een door hem ontwikkeld standaardtype dorpskerk, met één westtoren met naaldspits, een driebeukig basilikaal en tevens transeptloos schip en een éénbeukig koor, geflankeerd door nevenkoren. In Beuningen leverde Franssen het ontwerp voor een doelmatige kerk in neogotische stijl, waarbij uit budgetoverwegingen de middeleeuwse toren in de nieuw te bouwen toren werd opgenomen. Aannemer was G. MESTRUM uit Venlo. Al in 1901 kon de kerk worden ingewijd. De sacristie tegen de noordwand van het koor was in aanvang kleiner. De polygonale traptoren stond in de eerste opzet dan ook nog op de gevelhoek van dit bijgebouwtje. Dit gedeelte is enige jaren later naar het oosten toe uitgebreid, waarbij de vormgeving van het oudere deel werd overgenomen en de traptoren een onderdeel werd van de verlengde noordgevel. Ook de aanbouwen tegen de zuidkant van het koor zijn van later datum. De kerk kreeg in 1901 reeds haar huidige altaren, uitgevoerd door de talentvolle en bekende neogotische beeldhouwer H. VAN DER GELD uit 's-Hertogenbosch. De beschildering van het interieur kwam tot stand in 1907/08, uitgevoerd door kerkschilder E. PEREY uit Venlo. Tot omstreeks 1920 werden aan de inventaris nog diverse onderdelen toegevoegd. De toren ging in 1949 van de burgerlijke gemeente over in handen van het kerkbestuur. De middeleeuwse toren, welke nog verscholen zit in de neogotische ommanteling is gelukkig ook uitwendig door een foto uit 1900 en door opmetingen van A. Mulder bekend. Het was uitwendig een zeer sober uitgevoerde toren, met een grotendeels met tufsteen beklede onderbouw (met bakstenen kern) en een bakstenen bovenbouw. Een waterlijst verdeelde de toren in twee geledingen, een lage ondergeleding en zeer gerekte bovengeleding. Bovenin deze bovengeleding bevond zich aan vier zijden een galmgatopening, bestaande uit een spitsboognis, waarin twee rondboogopeningen met een deelzuiltje waren opgenomen. De gotische toren van Beuningen heeft in oorsprong geen westingang gehad, wat vooral bij Romaanse dorpstorens veelvuldig voorkwam (zoals bijvoorbeeld Wijchen). In het interieur van de toren bevinden zich kaarsnissen en restanten van de oude galmgaten. De toren heeft in de noordmuur een in de dikte van de muur opgenomen trap gehad die naar de verdiepingsvloer leidde van de bovengeleding. Onder werd deze trap dichtgemetseld. Thans is de torenhal gepleisterd, waardoor de sporen hiervan niet meer zichtbaar zijn.

De kerk bezit een belangrijke collectie liturgisch vaatwerk en mobilia.

De kerk is zeer karakteristiek gelegen op een kerkhof dat de kerk aan drie zijden omsluit, met daarop een LIJKENHUIASJE. Het kerkhof wordt aan meedere zijden afgesloten door een eenvoudig smeedijzeren HEKWERK.

De PASTORIE ligt ten westen van de Dorpssingel en is in 1839 gebouwd, en in 1885 naar achteren (naar het westen) uitgebreid. In eerste aanleg stemde het plan voor de pastorie overeen met dat van de pastorie in Ewijk. Bij de verbouwing van 1885, uitgevoerd onder leiding van architect APPEL uit 's-Hertogenbosch is de zogenaamde deel' afgebroken en vervangen door een tuinkamer en keuken. De uitbreiding was hoger dan het uit 1839 daterende bouwblok. Zodoende moest ook de oudere voorbouw met ca. 75 cm. worden verhoogd en van een nieuwe kap worden voorzien. De omvang van de uitbreiding is af te lezen aan de verticale bouwnaden in beide zijgevels. De pastorietaan wordt aan de straatzijde afgesloten door een TUINMUUR en een ijzeren TUINHEK.

In de tuin staat een KOETSHUIS en in de noordoostelijke hoek van de tuin een HEILIG HARTBEELD. Het beeld staat aan de zijde van de Van Heemstraweg, bij het begin van de hier haaks op aansluitende Dorpssingel, waardoor het monument ook in het nog vrij gaaf bewaarde historische dorpsbeeld ter plaatse een belangrijke rol speelt. Het beeld dateert volgens het opschrift uit 1920, maar is waarschijnlijk van oudere datum en is dan mogelijk ooit verplaatst (of van elders afkomstig en door parochianen geschonken) waarbij de opschriften en sokkel opnieuw zijn

aangebracht. Ook bij de R.K. kerk te Winssen staat een H. Hartbeeld, dat echter in haar geheel dateert uit de jaren twintig. Deze beelden zijn dus kenmerken voor de katholieke geloofsbeleving vanaf 1900 en vormen een onmisbaar onderdeel van het ensemble van kerk, kerkhof, pastorie en pastorietuin.

Waardering

ROOMS KATHOLIEK KERKCOMPLEX uit 1900-1901 naar ontwerp van FRANSSEN

- Van architectuurhistorische waarde als gaaf en goed voorbeeld van een R.K. Kerkcomplex uit de vroege twintigste eeuw, bestaande uit een Neo-Gotische kerk, en een oudere pastorie met een koetshuis en een Heilig Hartbeeld in de tuin. Het complex valt op door de gave hoofdvorm, en de voor de bouwtijd karakteristieke en verzorgde detaillering. Het geheel vormt een waardevol ensemble.

- Van stedenboukundige waarde omdat het complex is gelegen in het oude dorps hart van Beuningen aan de zuidzijde van de belangrijke doorgaande Van Heemstraweg en daar met haar markante silhouet met forse toren met naaldspits het beeld bepaalt in deze omgeving. De kerk, gelegen op het kerkhof en de tegenover gelegen pastorie maken deel uit van de oude historische structuur van dit dorps hart, dat ter plaatse nog vrij gaaf bewaard is gebleven.

- Van cultuurhistorische waarde omdat het complex eeuwenlang in het leven van het dorp een grote rol heeft gespeeld. Vanuit de kerk zijn diverse gebouwen gesticht en instellingen ondersteund, zoals het klooster van de Zusters van Liefde aan de Kloosterstraat. Ook in het persoonlijke leven van veel inwoners speelde of speelt de kerk een bepalende rol. Veel inwoners zijn hier gedoopt, getrouwd en begraven en hebben andere herinneringen aan de kerk en haar pastoors. De huidige kerk staat op een terrein dat al sinds eeuwen is gebruikt voor religieuze doeleinden en fungeert als een "herinnering in steen" voor alle gebeurtenissen uit het verleden, waarin de kerk zowel op algemeen als persoonlijk niveau een rol heeft gespeeld. De geschiedenis van deze religieuze plaats gaat zeker terug tot de 13de eeuw en het terrein is derhalve ook in archeologisch opzicht van groot belang.

Monumentnummer*: 523147

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 27 mei 2002
Kadaster deel/nr: 30041/44

*Monumentnaam***

R.K. Corneliuskerk

Complexnummer

523146

Complexnaam

Parochie van de H. Cornelius

*Woonplaats**

Beuningen Gld

*Gemeente**

Beuningen

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Dorpssingel

*Nr**

1

*Toev.**

*Postcode**

6641 BE

*Woonplaats**

Beuningen Gld

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Beuningen

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

2215

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving

Neogotische Kerk, gelegen op een kerkhof, dat wordt omgeven door een eenvoudig smeedijzeren HEKWERK. De kerk heeft een forse westtoren, bestaande uit een viertal deels met blinde spitsboognissen versierde geledingen, bekroond met een hoge ingesnoerde naaldspits. Op deze toren sluit een driebeukig basilicaal schip aan dat vijf traveeën telt, waarop weer een éénbeukig koor aansluit met een koortravee en 5/8 sluiting. De zijbeuken sluiten zowel aan de west- als de oostzijde recht af en zijn voorzien van een lessenaarsdak met een vrij flauwe dakhelling. De noorderzijbeuk heeft tegen de westelijke sluitgevel een vijfzijdig gesloten, steunbeerloze doopkapel met een schilddak. Het middenschip heeft een zadeldak, dat is doorgetrokken over de éénbeukige koorpartij als schilddak met schilden op de 5/8 sluiting. Op de nok van het dak staat bij de overgang tussen schip en koor een houten achtzijdige dakruiter (angelustorentje) met driepasboogopeningen, bekroond door houten gesloten wimbergen, van waaruit een slanke achtzijdige spits oprijst. Aan de noordzijde van het koor staat een fors rechthoekig bijgebouw (sacristie) met een schilddak en een deels in de noordgevel ingebouwde achtzijdige traptoren met een achtzijdige spits. Het gebouw steekt (sinds de uitbreiding) verder in oostelijke richting door dan de koorsluiting. Op de zuidgevel van de sacristie sluit achter het koor een laag rechthoekig bijgebouw aan. Tegen de sluitgevel van de zuiderzijbeuk en de zuidgevel van het koor sluit ook een klein, later toegevoegd bijgebouw aan met geknikte gevels.

In de toren zijn de twee geledingen van de oude middeleeuwse toren van de dorpskerk opgenomen. Deze toren werd in baksteen ommanteld en verhoogd. In het ontwerp van de toren zijn invloeden uit de Nederrijnse gotiek (die zich in deze streken in de Late Middeleeuwen manifesteerde) verwerkt, zich onder meer uitend in de spitsboogvormige spaarvelden van de tweede en derde geleding en de steunbeerloze opbouw van de bovenste geledingen. Toepassing van een slanke hoge naaldspits past ook binnen dit kader (vergelijk bijvoorbeeld met de Martinustoren te Doesburg). De toren van Beuningen vertoont verwantschap met het ontwerp van Franssen voor de toren van Weurt welke in 1898 tot stand kwam. De toren van Beuningen heeft bijvoorbeeld steunberen op de gevelhoeken, welke zich dusdanig verjongen, dat ze ter hoogte van de derde geleding nog slechts bestaan uit liseenvormige verzwaringen. Net als bij de Weurtse toren paste Franssen ook hier spitsboogspaarvelden ter geleding van de gevels toe. Een van de Nederrijnse gotiek afgeleid "vensternis-portaal", zoals toegepast in Weurt, treffen we in Beuningen niet aan. In Beuningen paste Franssen een hiervan afgeleid portaal toe, waarbij een spitsboognis (met dagkanten met een hol profiel in rode verblendsteen) is gevuld met een deuropening onder een segmentboog met gemetselde boogtrommel en een spitsboogvenster daarboven met een driedelige getrapte lancettracering in rode verblendsteen. De deuropening zelf is omgeven door dagkanten in rode verblendsteen met kwart-hol profiel terwijl de boogtrommel siermetselwerk heeft. Het deurkozijn heeft een dubbele opgeklampte deur met fraai smeedijzeren beslag, met zijtakken met bladwerk. Het gehele portaal blijft binnen het kader van de eerste geleding, terwijl het "vensternis-portaal" van Weurt zich net als bij de laatgotische Nederrijnse torens (Zaltbommel, Tiel, Doesburg, Arnhem) uitstrekt over twee geledingen (Mogelijk hangt het niet toepassen van een dergelijk portaal met het hergebruik van de oude torenromp samen, dat bij toepassing van een vensternis-portaal in de tweede geleding doorbroken zou moeten worden voor het aanbrengen van een groot venster, boven de toegang). De tweede geleding heeft per zijde vier spitsboognissen en de derde geleding heeft per zijde drie spitsboognissen.

De klokkenverdieping bevat aan elke zijde twee grote galmgaten, afgesloten met een spitsboog. De klokkenverdieping wordt bekroond door een gemetselde balustrade met spitsboogopeningen, op uitkragende bakstenen bloktand- en muizetandlijsten en in grondvorm vierkante bakstenen hoekposten met spitsboognisjes, bekroond door een vierzijdig hoekspitsje. Deze balustrade omgeeft de forse, steile, achzijdige licht ingesnoerde naaldspits. De ronde wijzerplaten van het uurwerk zijn opgenomen in een dakkapelachtige uitbouw met zadeldakje met wolfeind, welke de balustrade onderbreken. De gevelwerk van de toren is geheel uitgevoerd in baksteen in kruisverband.

Het eveneens geheel in baksteen opgetrokken kerkgebouw is driebeukig en basilicaal van opzet. Het schip bezit vijf traveeën met een koortravee en 5/8 sluiting en rechtgesloten zijbeuken. Zijbeuken en lichtbeuk bezitten per travee een driedelige vensterpartij, bestaande uit drie spitsboogvensters, waarvan de middelste hoger is (zgn. tripletvenster). In het koor grote hoge spitsboogvensters. De vensterdagkanten zijn in oranje/rode baksteen uitgevoerd, terwijl het metselwerk verder grijs/bruin is. De daken en spitsen zijn gedekt met leien in Maasdekking. De traveeën van het middenschip en de zijbeuken zijn van elkaar gescheiden door steunberen met natuurstenen dekplaten. De wanden van de zijbeuken en koor bezitten een bakstenen plint, afgesloten door een hardstenen waterslaglijst, welke ook over de steunberen is doorgetrokken. De zijbeuksteunberen versnijden ter hoogte van de vensterafzaten éénmaal en hebben op deze plaats een natuurstenen afzaat. De topgevels van de zijbeuken hebben getrapte oplopende spitsboognissen, met een gezamenlijke natuurstenen afzaat en een natuurstenen dekljist. Zowel de noorder- als zuiderbeuk hebben in de vierde travee (geteld vanaf de toren) in de onderbouw een tussen de steunberen uitgebouwde biechtstoelruimte met kleine driepasboogvensters in de gevel. Tegen de westelijke

sluitgevel van de noorderzijbeuk staat een vijfzijdige gesloten doopkapel met op de gevelhoeken een liseen. De knikken van deze liseen bij de schuine sluitingszijden zijn uitgevoerd in rode verblendsteen. De liseenvelden bezitten elk een spitsboogvenster met geprofileerde dagkanten in rode verblendsteen en sluiten onder de daklijst af met een bloktandlijst en twee uitkragende muizetandlijsten. Het schilddakje heeft leien in maasdekking met een zinken piron op het nokeinde en een eenvoudige, houten vlakke gootlijst. In de westgevel van de zuiderzijbeuk is een grote deuropening aangebracht afgesloten met een rondboog en gemetselde boogtrommel met siermetselwerk en dubbele opgeklampte deuren met sierbeslag.

Het middenschip, de zijbeuken en het koor sluiten onder de daklijst af met een bakstenen driepasboogfries in rode verblendsteen en bakstenen muizetandlijsten. Het koor heeft per travee een hoog lancetvenster. Onder de vensters bevindt zich een door natuurstenen waterlijsten afgescheiden strook met per travee vier gekoppelde spitsboognissen. De steunberen van het koor versnijden drie maal. De onderste versnijding sluit af met een hardstenen schuin aflopende afzaat, met daarboven een gedeelte dat bij de tweede versnijding afsluit met een hardstenen ezelsrug. Dit gedeelte heeft aan de voorzijde een driepasboognis. De derde versnijding bevindt zich halverwege de koorvensters en sluit weer af met een natuurstenen afzaat. De steunberen sluiten tenslotte af met hardstenen aflopende dekplaten. In de oostelijke sluitingszijde is boven de plint een stichtingssteen (Eerste Steen) opgenomen met de tekst: "Prim. Lap. posuit, H. Van Der Loo, Parochus Beuningen, 10 junii 1900".

De daken bezitten dakkapellen met een luik en een met leien gedekt schilddakje met een tweezijdige sluiting, bekroond met een zinken piron. De sacristie, welke ten opzichte van de gevel van de noorderzijbeuk flink naar voren uitspringt, heeft door middel van liseen in traveeën verdeelde gevels met onder de daklijst bakstenen lijsten (bloktandlijst, rechthoekige lijsten en een muizetandlijst). De gevels hebben een bakstenen plint met hardstenen waterslaglijst en verder een hardstenen waterslaglijst welke bij de vensters dienst doet als lekdorpel. In de korte kopgevels bevindt zich een kruisvenster (met hardstenen onder- en bovendorpel en hardstenen middenstijl en kalf en bakstenen dagkanten) met luiken, afgesloten door een segmentboog met gemetselde boogtrommel. De noordgevel heeft twee toegangen, met een gemetselde trap ervoor. De doorgangen sluiten af met een natuurstenen geprofileerde latei op imposten en een rondboog met gemetselde boogtrommel. Tussen beide doorgangen springt het driezijdige gedeelte van de in de muur opgenomen achtzijdige traptoren uit. Oorspronkelijk was deze traptoren ook meteen een hoektoren. Het gedeelte links van de toren is namelijk enige jaren later (omstreeks 1910-15?) tot stand gekomen, waarbij de detaillering van het oudere deel is gekopieerd. Rechts van deze doorgangen bevinden zich kloostervensters met luiken en een segmentboog met gemetselde boogtrommel. De lagere, ook later tot stand gekomen rechthoekige uitbouw tegen de zuidgevel ten oosten van het koor heeft een plat dak en een kruisvenster in de oostgevel.

De aanbouw tegen de zuidgevel van het koor is weer van jonger datum (jaren '30) dan de uitbreidingen van de sacristie en heeft een plat dak. De plattegrond is onregelmatig en bestaat in feite uit een L-vorm, waarvan beide delen onderling zijn verbonden door een in grondvlak driehoekig gedeelte. In de oostgevel bevindt zich een opgeklampte deur met bovenlicht. In het INTERIEUR van de kerk zijn verschillende onderdelen in schoon metselwerk uitgevoerd, zoals de rijk geprofileerde bundelpijlers, de dagkanten van de vensters en de gewelfribben. De zijbeukwanden zijn voorzien van kleurige betegeling. De overige onderdelen zijn gepleisterd en voorzien van beschilderingen. Het middenschip heeft een spitsboogarcade. De profielen van de bogen gaan zonder tussenkomst van een kapiteel over in de profielen van de bundelpijlers. Een deel van de pijlers is als een muurschalk doorgetrokken langs de schipwand tot aan een horizontale lijst, waar een bladkapiteel de muraalbogen, gordelbogen

en diagonaalribben van de gewelven opvangt. De lichtbeuk van het middenschip heeft een pseudotriforium, bestaande uit bakstenen nissen, waarvan de gemetselde muurdammen zijn doorgetrokken naar boven als scheiding van de drie lichten van het tripletvenster. Een horizontale lijst scheidt het triforium van het venster. Een dergelijke oplossing, gebruikelijk bij kerken met een gedrukt basilicaal schip, is in de middeleeuwen in het gebied van de Maas en Nederrijn vaak toegepast (o.a. Sint Christoffel te Roermond, Sint Petrus te Sittard, kerk van Leende om enige voorbeelden te noemen). De zijbeuken hebben kruisribgewelven welke worden opgevangen op kraagstenen met bladkapitelen aan de buitenzijde en op een colonnet met bladkapiteel aan schipzijde. In de eerste travee bij de toren staat de zangertribune met drie kruisribgewelven, aan schipzijde rustende op twee natuurstenen rondzuilen met bladkapitelen. Op deze tribune ook het ORGEL, van een anonieme maker, vermoedelijk bouwjaar 1865, met 2 klavieren en pedaal en 19 registers.

Gemetselde rondboognissen, met boogtrommels uitgevoerd in siermetselwerk bevatten de ingebouwde biechtstoelen met houten deuren (vierde travee van de zijbeuken, gerekend vanuit westen). Koor en schip zijn in visueel opzicht van elkaar gescheiden door een in schoon metselwerk uitgevoerde triomfboog, welke iets naar binnen springt. In de boog hangt een neogotisch triomfkruis. Tegen een vijftal schippijlers is op een in de pijler ingemetselde natuurstenen bladconsole een neogotisch heiligenbeeld geplaatst. De ribben van het kruisribgewelf en het straalgewelf van het koor worden opgevangen door ronde bakstenen schalken, met een bladkapiteel. De middenschipgewelven hebben gepleisterde witte velden met daarop schilderingen van planten en bloemen. Het straalgewelf in de koorsluiting heeft op de gepleisterde velden klapwiekende engelen.

Van de oorspronkelijke aankleding en rijke INVENTARIS is nog veel in originele staat bewaard gebleven, zoals onder meer:

- de originele neogotische blankhouten BANKENBLOKKEN
- HOOGALTAAR (neogotiek, stenen mensa en opbouw, H. van der Geld, 1901, opnieuw gepolychromeerd in 1970).
- MARIA-ALTAAR (neogotiek, H. van der Geld, 1901, opnieuw gepolychromeerd in 1970.)
- JOSEF-ALTAAR (neogotiek, H. van der Geld, 1901, opnieuw gepolychromeerd in 1970.)
- DOOPVONT (geel koper deksel uit 1919 door Jonkergouw, Den Bosch, stenen neogotisch vont)
- Vijf eikenhouten BEELDEN, gepolychromeerd, tegen de pijlers van het middenschip neogotiek, onbekend atelier).
- MISSIEKRUIS (kruisbeeld van 95 cm hoogte, gepolychromeerd hout uit 1879).
- PASSIEKRUIS (kruisbeeld met Arma Christi, hoogte 1,45 m hout, neogotiek omstreeks 1880).
- TROMFKRUIS (kruisbeeld in triomfboog op scheiding schip en koor, levensgroot, hout, neogotiek 1901 met hoeken evangelisten-symbolen)
- WIJWATERVAT (staande stenen neogotische wijwaterbak, zwarte hardsteen, tweede helft 19de eeuw)
- Polychromie schip- en koorgewelf uit 1907/08 door Emmanuel Perey uit Venlo. Gotische bloemen voorstellingen in schip en engelen in koor met gebruikmaking van sjablonen.

- Gebrandschilderd glas (in totaal zeven centrale scènes voorstellende de zeven sacramenten, gehaald uit hun oorspronkelijk geheel en in 1968 geplaatst in vernieuwde zetting met oud glas) uit 1901 van atelier F. Nicolas en zonen Roermond in de koorvensters. De centrale voorstellingen bestaan van links naar rechts uit: huwelijk, eucharistie, biecht, doopsel, vormsel, priesterschap, oliesel.
- Gebrandschilderd glas (vier ramen, A. Asperlach in de doopkapel uit 1961)
- KRUISWEG, veertien staties op paneel, door Frans Kops (1873-1951) uit 's-Hertogenbosch geschilderd in 1918/19, aan achterzijde gesigineerd
- WANDARMATUREN, vijf stuks, geel koper in S-lijn met kaarsenhouder tegen pijlers onder de beelden, omstreeks 1900 neogotiek

Waardering

KERK uit 1900-1901 naar ontwerp van Franssen

- Van architectuurhistorische waarde doordat de Corneliuskerk een goed en vrij gaaf bewaard voorbeeld is van een neogotische dorpskerk, met een fraaie karakteristieke toren gebouwd naar ontwerp van C. Franssen, tevens van belang voor het oeuvre van de architect. Het interieur bevat daarnaast zeer waardevolle onderdelen, waaronder altaren van de vermaarde beeldhouwer H. van der Geld, glas-in-lood van het atelier Nicolas en zonen en schilderijen van de bekende kerkschilder Perey. Bovendien bezit de kerk nog restanten van het middeleeuwse kerkgebouw in de vorm van de 14de eeuwse torenromp, opgenomen in de huidige toren.
- Van stedenbouwkundige waarde omdat de kerk, zonder twijfel het meest bekende en opvallendste gebouw van het dorp, is gelegen in het oude dorpshart van Beuningen aan de zuidzijde van de belangrijke doorgaande Van Heemstraweg en bepaalt met haar markante silhouet met forse toren met naaldspits het beeld in deze omgeving. De kerk met kerkhof en tegenover gelegen pastorie maken deel uit van de oude historische structuur van dit dorpshart, dat ter plaatse nog vrij gaaf bewaard is gebleven.
- Van cultuurhistorische waarde van een oude dorpskerk is bijzonder hoog, vanwege de grote rol die de kerk gedurende de eeuwen in het leven van het dorp heeft gespeeld. Vanuit de kerk zijn diverse gebouwen gesticht en instellingen ondersteund, zoals het klooster van de Zusters van Liefde aan de Kloosterstraat. Ook in het persoonlijke leven van veel inwoners speelde of speelt de kerk een bepalende rol. Veel inwoners zijn hier gedoopt, getrouwd en begraven en hebben andere herinneringen aan de kerk en haar pastoors. De huidige kerk staat op een terrein dat al sinds eeuwen is gebruikt voor religieuze doeleinden en fungeert als een "herinnering in steen" voor alle gebeurtenissen uit het verleden, waarin de kerk zowel op algemeen als persoonlijk niveau een rol heeft gespeeld. De geschiedenis van deze religieuze plaats gaat zeker terug tot de 13de eeuw en het terrein is derhalve ook in archeologisch opzicht van groot belang.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Erfscheiding(D)

Functie

Parochiekerk

Hek

Monumentnummer*: 523149

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 27 mei 2002
Kadaster deel/nr: 30041/44

Complexnummer

523146

Complexnaam

Parochie van de H. Cornelius

*Woonplaats**

Beuningen Gld

*Gemeente**

Beuningen

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Dorpssingel

*Nr**

1

*Toev.**

*Postcode**

6641 BE

*Woonplaats**

Beuningen Gld

Situering

Bij

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Beuningen

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

2215

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving

Het LIJKENHUISJE op het kerkhof is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en heeft bakstenen gevels onder zadeldak met gesmoorde oud Hollandse pannen met houten, aan de onderzijde geschulpte windveren boven de topgevels. Het huisje heeft in de westelijke kopgevel een deuropening onder segmentboog met gepleisterde boogtrommel afgesloten door een opgeklampte deur. In de zijgevels worden de smalle spleetvenstertjes afgesloten door een schijnboog.

Waardering

LIJKENHUISJE van omstreeks 1900

- Van architectuurhistorische waarde als gaaf en goed voorbeeld van een lijkenhuisje van rond 1900 op een dorpsbegraafplaats. Het huisje heeft een sobere maar herkenbare vormgeving en in samenhang met de omringende begraafplaats is er sprake van een grote ensemblewerking.
- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van de begraafplaats en van het katholieke kerkcomplex dat in de historische gegroeide dorpskern van Beuningen een beeldbepalende rol speelt.
- Van cultuurhistorische waarde als onderdeel van het complex dat eeuwenlang een belangrijke rol in het leven van de bewoners van het dorp Beuningen heeft gespeeld. In het persoonlijke leven van veel inwoners speelde of speelt de kerk een bepalende rol. Veel inwoners zijn in de R.K. Corneliuskerk gedoopt, getrouwd en tenslotte ook

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

begraven. Op het kerkhof liggen diverse telgen van bekende Beuningse families begraven die in de geschiedenis van het dorp een bepalende rol hebben gespeeld. Ook zijn op het kerkhof verschillende pastoors begraven. Het huidige kerkhof is gelegen op een terrein dat al eeuwen in gebruik is als begraafplaats. Het kerkhof fungeert samen met de kerk als een tastbare herinnering voor veel gebeurtenissen uit het verleden, waarin de kerk zowel op algemeen als persoonlijk niveau een rol heeft gespeeld. Het terrein is ook in archeologisch opzicht van groot belang.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Baarhuisje

Monumentnummer*: 523150

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 27 mei 2002
Kadaster deel/nr: 30041/44

Complexnummer

523146

Complexnaam

Parochie van de H. Cornelius

*Woonplaats**

Beuningen Gld

*Gemeente**

Beuningen

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Dorpssingel

*Nr**

2

*Toev.**

*Postcode**

6641 BE

*Woonplaats**

Beuningen Gld

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Beuningen

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

2164

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving

De gedeeltelijk onderkelderde (linker voorzijde) PASTORIE heeft thans de vorm van een langwerpige bouwblok, dat bestaat uit twee bouwlagen en wordt afgesloten door een omlopend schilddak met plat. De dakvlakken zijn voorzien van leien in Maasdekking. Het dakvlak aan de voorzijde wordt in het hart van de gevel doorbroken door een dakkapel. Deze dakkapel wordt door een houten fronton bekroond, ondersteund door houten vlakke pilasters met lijstkapitelen en geflankeerd door uitgezaagde voluutvormige wangstukken. In de dakkapel bevindt zich een vierruits stolpraam. De gevels sluiten af met een gepleisterd fries met een geprofileerde houten bakgoot. Zowel fries als goot zijn bij de zich in de voorgevel bevindende middenrisaliet gecornist. De gevels hebben een gepleisterd plint en zijn gemetseld in baksteen in kruisverband, met strekken ter afsluiting van de vensteropeningen.

De VOORGEVEL heeft een symmetrische indeling en is drie traveeën breed. In de eerste bouwlaag bevindt zich in het midden de monumentale ingangspartij met vlakke houten pilasters met lijstkapitelen en hardstenen basementen en een houten hoofdstel. Het gietijzeren bovenlicht heeft een symmetrische roedenverdeling, met daarin een zestal, onderling door smalle roeden verbonden kleine ruitvormige delen, met gekleurd glas bezet. De donkergroene houten paneeldeur heeft op de as van symmetrie een messing spion (?) en een verticale messing brievenbus. Voor de deur ligt een trap met drie hardstenen treden. Op de bepleisterde bomen is een neogotisch gedecoreerd smeedijzeren hek aangebracht. Links en rechts van de ingangspartij bevindt zich een rechthoekige vensteropening met hardstenen vensterbank welke wordt afgesloten door een anderhalfsteens strek. De vensteropening met kozijn heeft een zesruits schuifraam. Op de tweede bouwlaag zijn drie identieke vensters aanwezig.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

In de LINKER ZIJGEVEL zijn de vensteropeningen a-symmetrisch geplaatst. Naast zeven vensteropeningen (drie in de eerste bouwlaag, vier in de tweede bouwlaag) met zesruits schuiframen bevinden zich hier twee smalle vensteropeningen met drieruits schuiframen (één in de eerste bouwlaag, één in de tweede bouwlaag verdieping). Deze bevinden zich in de tweede travee gezien vanaf de rechterhoek). Aan de linker zijde bevindt zich in de vijfde travee een rechthoekige deuropening met kozijn met drieruits bovenlicht. Deze deur geeft toegang tot de bijkeuken. In de vierde travee liggen de vensters van de eerste en tweede bouwlaag niet in elkaars verlengde. Het venster in de eerste bouwlaag is een half venster naar links verschoven.

De eerste bouwlaag van de ACHTERGEVEL heeft links een rechthoekige vensteropening met kozijn met dubbele, naar buiten draaiende, tuindeuren. Rechts daarvan een rechthoekige deuropening met kozijn met bovenlicht en enkelruits dubbele, naar buiten draaiende, deuren. Daarnaast een kleine rechthoekige vensteropening met natuurstenen vensterbank en met kozijn met enkelruits draairaam afgesloten door een steens strek. In het kozijn zijn twee verticale diefijzers geplaatst. In de tweede bouwlaag bevindt zich in het verlengde van voornoemd venster een gelijksoortig venster zonder diefijzers. Links daarvan, in het verlengde van de deuropening in de eerste bouwlaag een rechthoekige vensteropening met kozijn met zesruits schuifraam.

De RECHTER ZIJGEVEL bezit in beide bouwlagen vijf rechthoekige vensteropeningen met natuurstenen dorpelsteen met kozijnen met zesruits schuiframen afgesloten door een anderhalfsteens strek.

In het INTERIEUR is de oorspronkelijke structuur bewaard gebleven.

Waardering

PASTORIE gebouwd in 1839 en in 1885 naar achteren uitgebreid.

- Van architectuurhistorische waarde als een vrij gaaf voorbeeld van een vroeg 19-de eeuwse pastorie, opgezet in een klassieke Empire-stijl. De laat 19-de eeuwse uitbreidingen van de achterzijde sluiten goed aan bij het oudste gedeelte. Het gebouw heeft een bijzondere bouwmassa, waarbij vooral de grote diepte opvalt ten opzichte van de breedte van de voorgevel. Tevens bezit het gebouw markante details zoals de ingangspartij.
- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van het complex dat in de oude dorpskern van Beuningen is gelegen. De pastorie is gelegen aan de Dorpssingel op de hoek met de belangrijke Van Heemstraweg. Door de markante hoofdvorm en de statige gevels, in combinatie met tuin en tuinmuur geven een goed beeld van deze in historisch opzicht nog vrij gaaf bewaard gebleven omgeving. De pastorie vormt tevens een belangrijke visuele ondersteuning voor de er tegenover gelegen R.K. Corneliuskerk. Deze kerk, het opvallendste gebouw van het dorp, is gelegen in de oude dorpskern van Beuningen en bepaalt met haar forse toren met naaldspits het beeld in deze omgeving. De kerk, kerkhof en pastorie maken deel uit van de oude historische structuur van deze dorpskern die ter plaatse nog vrij gaaf bewaard is gebleven.
- Van cultuurhistorische waarde als onderdeel van het complex, dat een grote rol gedurende eeuwen in het leven van de bewoners van het dorp heeft gespeeld. In het leven van veel inwoners speelde de kerk en haar pastoors een bepalende rol. Veel inwoners zijn door deze pastoors gedoopt, getrouwd en begraven en hebben herinneringen aan de kerk en haar pastoors. De pastorie staat zeer waarschijnlijk op een terrein dat al sinds eeuwen is gebruikt voor bebouwing, mogelijk behorende bij de kerk, en fungeert samen met de kerk een herinnering voor alle gebeurtenissen uit het verleden, waarin de kerk een belangrijke rol heeft gespeeld. Het terrein is waarschijnlijk

vanwege de oude bewoningsgeschiedenis van dit deel van het dorp ook in archeologisch opzicht van groot belang.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerkelijke dienstwoning

Functie

Pastorie(F)

Monumentnummer*: 523151

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 27 mei 2002
Kadaster deel/nr: 30041/44

Complexnummer

523146

Complexnaam

Parochie van de H. Cornelius

*Woonplaats**

Beuningen Gld

*Gemeente**

Beuningen

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Dorpssingel

*Nr**

2

*Toev.**

*Postcode**

6641 BE

*Woonplaats**

Beuningen Gld

Situering

Bij

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Beuningen

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

2164

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving

Links achter de pastorie (apart monumentnummer 523150) bevindt zich in de tuin nog een vrijstaand bijgebouw in de vorm van een KOETSHUIS uit 1885. Het gebouw is enigszins gewijzigd. Het koetshuis heeft gepleisterde gevels onder een zadeldak met gesmoorde oud Hollandse pannen. De tuin aan de noord en oostzijde rond de pastorie wordt omgeven door een gietijzeren tuinhek met toegangspoort (apart monumentnummer 523153) van waaruit een grindpad naar de ingangspartij leidt.

Waardering

KOETSHUIS

- Van architectuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een koetshuis uit het einde van de negentiende eeuw bij een pastorie. Het koetshuis kenmerkt zich door een eenvoudige, herkenbare uitvoering met hoge ensemblewaarden in samenhang met de andere complexonderdelen.
- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van het complex dat in de oude dorpskern van Beuningen is gelegen. De pastorie is gelegen aan de Dorpssingel op de hoek met de belangrijke Van Heemstraweg. Door de markante hoofdvorm en de statige gevels, in combinatie met tuin en tuinmuur geven een goed beeld van deze in historisch opzicht nog vrij gaaf bewaard gebleven omgeving. De pastorie vormt tevens een belangrijke visuele ondersteuning voor de er tegenover gelegen R.K. Corneliuskerk. Deze kerk, het opvallendste gebouw van het dorp, is gelegen in de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

oude dorpskern van Beuningen en bepaalt met haar forse toren met naaldspits het beeld in deze omgeving. De kerk, kerkhof en pastorie maken deel uit van de oude historische structuur van deze dorpskern die ter plaatse nog vrij gaaf bewaard is gebleven.

- Van cultuurhistorische waarde als onderdeel van het complex, dat een grote rol gedurende eeuwen in het leven van de bewoners van het dorp heeft gespeeld. In het leven van veel inwoners speelde de kerk en haar pastoors een bepalende rol. Veel inwoners zijn door deze pastoors gedoopt, getrouwd en begraven en hebben herinneringen aan de kerk en haar pastoors. De pastorie staat zeer waarschijnlijk op een terrein dat al sinds eeuwen is gebruikt voor bebouwing, mogelijk behorende bij de kerk, en fungeert samen met de kerk een herinnering voor alle gebeurtenissen uit het verleden, waarin de kerk een belangrijke rol heeft gespeeld. Het terrein is waarschijnlijk vanwege de oude bewoningsgeschiedenis van dit deel van het dorp ook in archeologisch opzicht van groot belang.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Koetshuis(L)

Monumentnummer*: 523152

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 27 mei 2002
Kadaster deel/nr: 30041/44

Complexnummer

523146

Complexnaam

Parochie van de H. Cornelius

*Woonplaats**

Beuningen Gld

*Gemeente**

Beuningen

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Dorpssingel

*Nr**

2

*Toev.**

*Postcode**

6641 BE

*Woonplaats**

Beuningen Gld

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Beuningen

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

2164

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving

Het HEILIG HARTBEELD is geplaatst op een hoge achzijdige sokkel van tufsteen, aan de bovenzijde afsluitend met een geprofileerde lijst. Op deze sokkel bevindt zich een achthoekig basement met op de hoeken een viertal knielende engeltjes. Op één der zijden staat de tekst : "Jezus Koning der Harten Ontferm U Onzer". Op plaquettes aan de andere zijde : "H.Hart van Jezus zegen Beuningen A.D. 1920. Mijn Rijk is niet van deze wereld". Op het basement is het Christusbeeld geplaatst. De Christusfiguur is gehuld in een lang plooienrijk gewaad en maakt met zijn rechter hand een zegenend gebaar.

Waardering

HEILIG HARTBEELD op sokkel uit 1920.

- Van kunsthistorische waarde als een goed en gaaf voorbeeld van een Heilig Hartbeeld als een monumentale tuinsculptuur uit de late 19-de eeuw en vroege 20-ste eeuw, een periode waarin de vormentaal van historische bouw- en kunststijlen (gotiek, renaissance), gecombineerd met elementen uit de nieuwe kunst (Art Nouveau of Jugendstil) nog een grote rol speelde. Het beeld is gezien de vormentaal (in de neogotische traditie) ouder dan de sokkel met engelen, die blijkens de opschriften uit 1920 dateert. Toch past deze traditioneel vormgegeven sokkel goed bij het beeld.

- Van stedenbouwkundige / situatieve waarde als onderdeel van het complex. Het beeld ligt vlak langs de Van

Heemstraweg in het hart van het dorp Beuningen, in de tuin van de oude R.K. pastorie, op de hoek met de Dorpsingel. Hier bepaalt het met de er links naast gelegen Corneliuskerk en de erachter gelegen pastorie het historische beeld in hoge mate. Van belang is ook de ensemblewaarde van het beeld, dat een onmisbaar onderdeel vormt van een vooroorlogs katholiek ensemble.

- Van sociaal-economische / cultuurhistorische waarde als onderdeel van het complex dat een belangrijke rol heeft gespeeld in het dorpsleven. H. Hartbeelden zijn kenmerkend voor de katholieke geloofsbeleving vanaf 1900, waarin de devotie voor het Heilig Hart in zowel "de huiskamer" als bij de kerk een grote rol speelde. Deze beelden vormen een onmisbaar onderdeel van het ensemble van kerk, kerkhof, pastorie en pastorietaan.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuinbeeld

Monumentnummer*: 523153

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 27 mei 2002
Kadaster deel/nr: 30041/44

Complexnummer

523146

Complexnaam

Parochie van de H. Cornelius

*Woonplaats**

Beuningen Gld

*Gemeente**

Beuningen

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Dorpssingel

*Nr**

2

*Toev.**

*Postcode**

6641 BE

*Woonplaats**

Beuningen Gld

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Beuningen

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

2164

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving

De tuin ten zuiden van de pastorie wordt aan de oostzijde van de straat afgesloten door een bakstenen TUINMUUR met bakstenen posten. De muur sluit per muurvlak af met een bloktandlijst en een gedrukte ezelsrug. Deze muur scheidt de voortuin af van de rest van de tuin met een meer erfachtig karakter. Het ijzeren TUINHEK heeft rondbogen spijlen en spijlen met lelievormige bekroningen. De tuin is recent ingrijpend gewijzigd.

Waardering

TUINMUUR en TUINHEK

- Van architectuurhistorische waarde als gaaf en goed voorbeeld van een erfafscheiding bestaande uit een tuinmuur en tuinhek om een tuin, in casu de pastorietaanbouw. De muur en het hek zijn goed bewaard gebleven en bezitten in samenhang met de pastorie hoge ensemblewaarden.
- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van het kerkcomplex dat in het dorpscentrum van Beuningen een grote beeldbepalende rol speelt.
- Van cultuurhistorische waarde als onderdeel van het kerkcomplex dat in het dorpsleven van Beuningen een grote rol heeft gespeeld en een goed beeld geeft van een vroeg twintigste eeuws katholiek kerkcomplex.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuinmuur

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Erfscheiding(D)

Functie

Hek